

Ковалевська Т.М., викладач кафедри наглядово-профілактичної діяльності факультету цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України;

Данілін О.М., кандидат технічних наук, начальник кафедри наглядово-профілактичної діяльності факультету цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України;

Савченко О.В., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, заступник начальника кафедри наглядово-профілактичної діяльності факультету цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України;

Отрош Ю.А., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри наглядово-профілактичної діяльності факультету цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Проблема формування правової культури співробітників служби цивільного захисту потребує серйозної уваги та повинна бути предметом спеціального дослідження, оскільки сьогодні самі поняття «правове виховання», «правосвідомість», «правова культура», «правова підготовленість», «правова освіченість» фахівців служби цивільного захисту ще не знайшли широкого застосування у службовій діяльності.

Це пояснюється складністю освоєння інноваційного мислення, що, безумовно, вимагає змін і у виховній та педагогічній діяльності, переходу від «вивчення положень правових актів» до «формування правової культури і правосвідомості, використання отриманих правових знань у службовій діяльності й позаслужбовому житті», «формування навичок правомірної поведінки».

Працівники служби цивільного захисту повинні добре розумітися на положеннях нормативно-правових актів України, своїх функціональних правах та обов'язках, різноманітних видах правовідносин, що складаються під час виконання службових функцій.

За дослідженнями таких науковців, як Подберезський М.К., Макушев П.В., Колодій А.М., Олійник А.Ю., Ортинський В.Л., правова культура розглядається як сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людьми упродовж століть, досягнутий людством рівень історичного розвитку, міра цивілізованості суспільства, інтелектуального, духовного розвитку, гуманістичного світогляду. Це досягнення матеріального виробництва, науки, мистецтва, ідеологічні й моральні цінності [1–4].

Правова культура є неодмінним складником, частиною загальнолюдської культури. Дійсно культурним суспільством є те, в якому розроблена і діє

розгорнута і несуперечлива система законодавства, що відображає загальнолюдські духовні цінності, де права особи забезпечуються і захищаються, панує режим законності й законслухняності, де зберігаються юридичні пам'ятники як непорушні культурні цінності.

Правовий нігілізм – це пряма протилежність правовій культурі.

Головна задача – не допустити розвитку правового нігілізму. Правовий нігілізм розглядається як основане на юридичній безграмотності та правовій невихованості ігнорування, заперечення права, юридичних норм і загальноприйнятих правових цінностей, нормативного порядку; байдуже, зневажливе ставлення до правових принципів та традицій.

Засоби подолання правового нігілізму є різноманітними: затвердження в суспільстві ідеї панування права як однієї з найважливіших загальнолюдських цінностей, формування концепції побудови правової держави, вдосконалення правової системи, укріплення режиму законності та правопорядку, дотримання положень нормативно-правових актів всіма фізичними та юридичними особами; реальне забезпечення верховенства права; не тільки декларування, а й фактичне забезпечення комплексу найважливіших прав і свобод людини; правове виховання з метою підвищення рівня правової свідомості та правової культури.

Правова культура передбачає достатнє знання посадовими особами і громадянами юридичних норм, їх правову грамотність, уміння, навички користуватися законами у практичному житті, високу міру пошани авторитету права, його оцінки як необхідної соціальної цінності для нормального функціонування цивілізованого співтовариства людей, атмосферу законслухняності особи, стійкі звички, внутрішню потребу до дотримання закону і соціально-правової активності.

Безумовно, реальний рівень юридичної культури в кожному суспільстві і на різних етапах його розвитку неоднаковий, що залежить від багатьох різнохарактерних чинників. Це рівень розвитку економіки країни і добробут її громадян, національні, релігійні та інші особливості, політичний устрій і здатність влади встановлювати і охороняти правові інститути, протистояти свавілля, попереджати правопорушення, міра розвитку юридичної науки і освіти. У сучасній українській державі такий рівень, як стосовно окремих громадян, так і до всього суспільства в цілому, на жаль, поки ще досить низький, і потрібно багато чого зробити для подолання правового нігілізму, підвищення авторитету і дієвості законодавства, його здатності бути ефективним інструментом створення в нашій країні правової держави, що втілює юридичні та культурні цінності світової цивілізації.

На низький рівень правової культури також впливає незадовільний стан законотворчої роботи – чинне законодавство не завжди відповідає вимогам сьогодення, досить часто виникають колізії, коли різні норми мовби вступають одна з одною у протиборство, перетинаючись в одній точці право-

вого простору і «претендуючи» на протилежне регулювання одного й того самого відношення.

Але недостатньо лише наявності хороших законів. У всьому суспільстві повинна скластися обстановка безумовної пошани до закону. Інакше закон, що гарантує самі передові демократичні нововведення, буде фікцією, пустим звуком. Тобто необхідна наявність високої правосвідомості особи і суспільства, високої правової культури.

Формування правової культури необхідно здійснювати комплексно, на основі цілісного, особово-орієнтованого, інтеграційного підходів.

Для забезпечення належного рівня правосвідомості та правової культури майбутніх фахівців служби цивільного захисту необхідно:

➤ налагодження чіткої системи виховної роботи здобувачів вищої освіти, розробка спеціальних програм такої роботи, що, безумовно, буде сприяти її якісному проведенню;

➤ підняття рівня, значення цієї діяльності, чітке розуміння необхідності проведення правового виховання у підрозділах служби цивільного захисту;

➤ приділення особливої уваги розвитку загальнолюдських та моральних якостей здобувачів вищої освіти;

➤ прищеплювання навичок та розуміння сутності, необхідності самовиховання, бажання самостійно підвищувати рівень своєї правової культури.

Вибір методів правового виховання залежить від конкретних цілей, змісту та обсягу знань, які потрібно дати здобувачу вищої освіти, від наявності часу для роботи, матеріальних засобів, можливості вихователів, їх кваліфікації, особливостей виховуваних, об'єктивних умов, в яких проводиться робота. У всіх випадках необхідно враховувати вже наявні в особи правові знання і переконання, правовий досвід і навички.

ЛІТЕРАТУРА

1. Подберезський М.К. Правове виховання як педагогічна проблема: наукові записки кафедри педагогіки / М.К. Подберезський ; [ред. кол.: гол. ред.. Л.І. Нечепоренко]. – Вип. 1. – Х. : ХДУ, 1996. – 145 с.

2. Макушев П.В. Проблеми виховання та самовиховання майбутніх юристів / П.В. Макушев // Науковий вісник національної академії внутрішніх справ.– 2000. – № 1. – С.157–160.

3. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Правознавство: підручник / Правова єдність, 2008.

4. Ортинський В.Л. Актуальні проблеми виховання курсантів у вищих навчальних закладах системи МВС України : навч.-метод. посіб. /В.Л. Ортинський, В.І. Ряшко. – Л., 2006. – 272 с.

Купчак М.Я., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри права та менеджменту у сфері цивільного захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

Саміло А.В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри права та менеджменту у сфері цивільного захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

ПРАВОВА ОСВІТА У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДСНС

Якісна правова освіта є обов'язковою умовою забезпечення сталого демократичного розвитку суспільства, формування нових життєвих орієнтирів особистості та суспільства загалом. Основним результатом правоосвітнього процесу повинна стати не система знань, умінь і навичок сама по собі, а готовність до професійного виконання службових обов'язків, сучасних соціально-правових, інтелектуальних, комунікативних, інформаційних та інноваційних практик [5].

Система багаторівневої правової освіти ґрунтується на єдиній державній політиці, яка спрямована на забезпечення динамічного розвитку сучасної освіти в безпосередньому поєднанні з розвитком юридичної науки. Сучасна правова освіта має забезпечувати задоволення потреб особистості в постійному зростанні, підвищенні конкурентоспроможності в умовах професійної мобільності та соціальної захищеності.

Сьогодні під правовою освітою слід розуміти систему, що функціонує в рамках освітнього процесу, поєднує виховні й навчальні дії, спрямовані на формування правової свідомості та культури, правових цінностей особистості, поваги до права, а також позитивного досвіду діяльності в соціально-правовій сфері. Ефективна реалізація такої системи повинна поетапно забезпечуватися на кожному ступені освіти, враховуючи логіку й особливості вікового розвитку, практичне значення тієї або іншої галузі правових знань у професійній підготовці, можливості отримання відповідного соціально-правового досвіду, побудованого на матеріалі загального змісту правничих дисциплін.

Правова освіта у контексті професійної підготовки фахівців ДСНС полягає у здійсненні комплексу заходів навчального, виховного та інформаційного характеру, спрямованих на створення належних умов для набуття такими фахівцями правових знань, умінь і навичок у їх застосуванні, які необхідні для реалізації конституційних прав та свобод [6], а також якісного виконання професійних обов'язків, пов'язаних із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, а також реагуванням на них [2].

Правова освіта в системі ДСНС повинна включати такі головні напрями: